

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

zhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, odgovorni urednik slovenskega in hrvatskega dela Jože Pahor. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 30. — Tekoči pošt. račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 18

V Trstu, 15. septembra 1925.

Leto VI.

Vzgoja in izobrazba kmečkega stanu

Razmere v splošno gospodarskem življenju so se v zadnjem desetletju tako zasukale, da se v naglem tempu bližamo povsem novim zahtevam, novim vprašanjem. Imamo občutek kot da bi celotno življenje slonelo na vzmehih; človeštva se loteva nestrpnost in hoče se mu po neki preosnovi, preuredbi v duhovnem in telesnem oziru.

Produktivno gospodarstvo se je vse preveč zloilo v industrijo, ki se je vsled rastočih potreb človeštva v zadnjem stoletju silno razmahnila in zahtevala ogromnih surovin z vseh polj narodnega gospodarstva.

Naravno, da nam je osobito v zadnjih petdesetih letih zajela mlade moči in jih pognala z dežele v mesta, kjer jim je poleg obrti nudila tudi trgovina ugodna tla.

Ni treba posebne bistrosti, da se danes zapazi v tem oziru občuten zastoj, ki bi ga lahko primerjali s človekom, ki pogoltnjenega živeža ne more spraviti iz požiralnika.

Ni tu mesto, da bi razpravljali o vzrokih tega pojava; pristaviti je le, da pojde ta zastoj še dalje in bo živo vsekal v telo gospodarstva; upognil bo sedanje smer in iz primoranega umika bo človek poiskal drugo — rešilno smer: vrnil se bo k zemlji, ki ji je tako lahkomišleno obrnil hrbet.

Tudi v slučaju, da bi šlo gospodarstvo svojo normalno pot, da bi se razvijalo dalje v isti smeri kot doslej, bomo vedno bolj primorani okleniti se zemlje, in iskati v njej čimveč sredstev za lastno preživetje in kritje svojih potrebščin.

To velja posebno za nas; za kar govori več razlogov. Mimo tega ne moremo in ne smemo, če nam je za naš obstoj. Iz našega izjemnega položaja si prav lahko izklešemo pravilo: Iz sebe za sebi! —

Prvi in najizdatnejši sredstvi, ki se ju moramo poslužiti, da saj deloma odpomoremo našemu kmetu-delavcu in ga rešimo iz mučnega duševnega in gospodarskega položaja, sta vzgoja in strokovna izobrazba. Brez teh činiteljic je naš obstanek zapečaten v najkrajšem času.

Skraini čas je, da o tem razmišljajo vsi, ki jim je res za narodov obstoj, in tudi pojmujejo kmetijstvo kot glavni stebel socijalnega življenja. Promatrajmo ta problem z malo višjega stališča in v zdravem

stremljenju — in razumeli bomo vse njegove vrednote v moralnem in materialnem oziru s posebnim povdarkom na naše razmere.

Vzgoje in strokovne izobrazbe in sicer predvsem prve! To pa ni mogoče brez učiteljev. Teh, oziroma takih, ki bi razumeli misijo kmečkega stanu, njega moralno bogastvo kot tudi važnost kmetijskega gospodarstva v splošnogospodarski strukturi, nimamo dovolj, neglede na to, da je tudi med nami lepo število kmetijsko-strokovno precej orientiranih učiteljev. Posebno je v tem pogledu nastala razpoka med mlajšim učiteljstvom, katero se vsled tega ne more vživeti v podeželski ambient, kaj še da bi umelo smoter njegove šole.

Ni njegova krivda — saj smo vsi otroci razmer! A mladina hoče življenja, uveljavljenja, to je pač naravni zakon. Biti more produktivna in socijalno koristna — a redki so, ki si sami izkujejo in izklesajo pot smotrenega in družabno koristnega uveljavljenja. Mladini je treba navodil, zdravih, krepih, sodobnih migljajev — in ona si jih instinktivno usvoji.

Dolžnost in naloga gospodarskih in drugih zavodov, razumnikov i. dr. je tedaj dati učiteljstvu priliko, da se saj v splošnih obrisih seznani s problemom vzgoje in izobrazbe kmečkega stanu, kateri (problem) vedno bolj sili v ospredje v vsej svoji poeziji, ki smo ji doslej nadevali prozaično obliko; da se poglobi v smoter podeželske šole, ki jo čas naglo sili v strokovno smer, oziroma si usvoji pravilno pojmovanje o kmetijsko-nadaljevalnih tečajih.

Kot trgovcu in obrtniku, tako je treba tudi kmetu poleg vzgoje tudi strokovne izobrazbe, ki mu bo omogočila razumno in smotreno izkoriščanje naravnih sil, katere so mu na razpolago. Tako bo vzljubil svojo zemljo tudi z razumom.

Omenjeni zavodi i. dr. so iz različnih razumljivih razlogov prvi poklicani in dolžni otvoriti in vzdrževati vzgojno-poučne kmet. tečaje, ki bi obogatili učiteljstvo in potom tega tudi ljudstvo.

Pod dobrim vodstvom bi taki tečaji dali učiteljstvu več kot si predstavljamo.

Komur je do ohranitve našega kmata, do dviga njegovega stanu, se ne bo branil prispevati za vzgojo in izobrazbo učiteljev, ki bi dajali narodu, kar zahtevajo izjemne razmere, v katerih se ta nahaja, in kar zahteva duh časa na sploh.

Poklicanim krogom se nudi prilika pokazati, kolik odmev je našel v njih ta poziv. Janko Furlan.

VII. delegacijsko zborovanje Zveze

Poročilo Samopomoči.

Od tedaj, ko je delegacija učiteljskih društev, ki so včlanjena v tej Zvezi, ustanovile prepotrebno „Samopomoč“, je preteklo te dni dve leti.

Ni dolga ta doba, a vendar je zahtevala mnogo

žrtv v našem stanu, in to: bodisi da so obnemogle ob naporni službi marsikateremu izmed učiteljstva njegove prenapete telesne moči, bodisi da so zabredli v finančne težkoče marsikateri vsled neznosne in naraščajoče draginje in vsled neprilicnih zdravstvenih razmer, bodisi da so prišli vsled raznih razmer ob picle svoje dohodke.

Težko in naporno je bilo vzdržati; veliko je bilo truda, da so se prekoračile marsikateri zapreke.

IMETJE

Bilanca po 31. decembra 1924.

DOLGOVI

	L	c		L	c
Gotovina	1000	—	Stanje imetja	12491	—
Terjatve pri Zvezi	7085	—			
Terjatve pri Goriškem društvu	1456	—			
Posojila	2950	—			
	12491	—		12491	—

Mnogo jih je obnemoglo vsled šibkosti na telesu, a nekaj jih je klonilo duhom, češ, da jim naša organizacija z ničemer in nikoli ne more koristiti.

Ob takih razmerah, a proti njim, t. j. da se, kolikor je pač mogoče, branimo, se je ustanovila «Samopomoč», kajti obramba in samopomoč je naša dolžnost. Stan, ki ne zmore obrambe, se ne vzdrži, razmere ga zdrobe in uničijo.

Organizacija stanu mora biti tako ustanovljena, da je prožna, da zna voditi lastno obrambo, da zmore s svojim delovanjem sprejeti in voditi boj za obstanek. Dajati mora moralne in gmotne opore svojim članom.

Naša «Samopomoč» je v skromnih razmerah, ki vladajo med nami, storila vse. Mnogim je dala materialne, sicer mogoče skromne podpore, a z njo mogoče večjo moralno oporo, da niso obnemogli in opešali.

Res je, da bi želeli in hoteli še več storiti, še več dati potrebnim, želeli bi, da bi bila «Samopomoč» nekaka hrbtenica vse naše moralne in materialne moči, nekaka rezerva dobrin, ki naj bi prišle v korist vsemu članstvu, ki ima vero v samega sebe, v tej smeri je naše delovanje.

Kličemo zato delegatinjam in delegatom :

Povejte na prvem zborovanju vaših učiteljskih društev tovarišicam in tovarišem, da izpopolnimo svojo obrambo, ki je obramba stanu in šole, iz katere črpa človeštvo svojo prosveto in svoje dostojanstvo, le ako stori posameznik izmed nas svojo dolžnost do samega sebe, dolžnost, ki je predpogoj vsemu našemu razvoju, t. j. da plača redno članarino! Brez te ni podlage za obstoj in razvoj!

Najbolje in najčistejše zrcalo vsega našega enoletnega delovanja je naša številčna bilanca.

Od lanskega delegacijskega zborovanja do letošnjega, t. j. v enoletni dobi se je dalo L 4045.— podpor in L 4500.— brezobrestnih posojil. Tedaj se je priskočilo z L 8545.— na pomoč. Od tega je bilo 9 slučajev posojil in 16 slučajev podpor. Povprečno pride na eno posojilo L 450.— in 280.— L na eno podporo.

Odsek je imel 12 sej, na katerih so se razpravljale tekoče zadeve.

Današnji delegaciji je sklenil predlagati odsek «Samopomoč» sledeče predloge, ki naj o njih razpravlja in jih potrdi:

I.) Ker se vrše vsako leto naša delegacijska zborovanja koncem julija in ker smatra odsek «Samopomoč» za primernejše in razvidnejše, če se predloži obračun, t. j. letni računski zaključek odseka «Samopomoč» za dobo od zborovanja do zborovanja, predlagamo, da se vsled tega sklepajo v bodoče letni obračuni s koncem meseca junija, tako da bo teklo upravno in računsko leto od 1. julija do všteteja 30. junija.

II.) Na predlanskem delegacijskem zborovanju smo sklenili, da plača vsako izmed v naši Zvezi včlanjenih društev enkrat po L 10.— za vsakega organiziranega člana. Ta znesek naj bi služil kakor rezervni sklad odseka «Samopomoč».

Tega do danes niso storila učiteljska društva razen Goriškega.

Z ozirom na to poziva odsek «Samopomoč» vsa organizirana učiteljska društva, da to store čim prej.

III.) Mnogo obolevosti zahteva naporno delo v šoli. Veliko je vsled tega treba storiti, da se pride v okoliš raznim zahtevam življenja. Da se bo izognil naš stan še večjim žrtvam, je prišel odsek «Samopomoč» do sledečega sklepa in predloga:

Iz vsakoletnega obračunskega preostanka naj se stavi $\frac{1}{2}$ tega v posebno rezervo, ki naj služi za sklad, ki naj se bo uporabil ob svojem času, ko bo dovolj visok, za sezidavo zavetišča za člane našega stanu in organizacije, ki naj bi služil upehanim za oddih, odpočitek in okrepitev.

IV.) Da bo nudila «Samopomoč» vsakemu organiziranemu članu svoje dobrine, se predlaga delegaciji, da naj ista odobri sledeči predlog: Vsakemu organiziranemu članu izplača «Samopomoč» ob njegovi smrti 3kratno po toliko L, kolikor je plačujočih članov ob njegovi smrti.

Da se ta predlog udeleži, naj bi vsak organizirani član plačal po 3 lire za vsak smrtni slučaj, kar naj se izterja od slučaja do slučaja.

Predsednik: Otvarjam razpravo o predlogih. K prvemu omenjam, da ga je upravni odbor sprejmenil v toliko, da račun ostane za solčno leto, a se bo pri delegaciji sumarično poročalo še za čas pred delegacijo, torej za približno pol leta.

Drugi predlog se nanaša na 10 L ustanovnine za «Samopomoč». Prosim, da se sklep tudi izvrši in ne le naredi.

Tretji predlog, da gre polovica vsakoletnega prebitka v fond za zavetišče, je lep in idealen.

K četrtemu omenjam, da ni nikako posebno breme. Lani so umrli štirje člani, torej bi znašal prispevek 12 L, ki so namesto cvetja na grob.

Predloge dajem na glasovanje in želim, da bi imela «Samopomoč» malo dela. (Sprejeto.)

Sledi poročilo o «Poslovniku», ki ga predlaga organizacijski odsek. Poročilo je obširno ter sistemizira poslovanje Zveze na podlagi dosedanjih pravil in skušenj.

Predsednik uvede poročevalca: Ne ustrašite se dolgega poročila. Sestavljeno je na podlagi dosedanje prakse in ne uvaja ničesar novega.

Razprava je kratka. Naročnina za Učit. list se zviša na 30 L.

Nekoliko več zanimanja zbudi predlog t. Bolléta, naj Zveza poišče pravnega konzulenta za članstvo.

T. Čok: Pravni konzulent bi mnogo stal. Tudi ne kaže stalno plačevati pravnika, ko ne vemo, koliko in kakšne slučaje bi imeli. To ni praktično.

T. Šepić: Zbilja jesmo u neprilici. Zveza može imenovati jednoga učitelja, koji izvesti o važnim zakonima.

T. Logar: Učitelj ne bi mogel vršiti tega, poiskati je treba strokovnjaka.

T. Čok: Edino pametno bo, če se zadeva reši tako, da imamo pravnega konzulenta od slučaja do slučaja.

(Predlog se s to spremembo sprejme.)

Glede tiskane ga sklada se ne napravi nikak nov sklep, ampak ostane pri lanskem, s podaljšanjem za eno leto.

Sledi poročilo.

o samoizobraževalnem delu.

Samoizobraževalni odsek vrši svojo nalogo s počitniškimi tečaji, s krožkovimi sestanki in knjižnico. Lani je bilo sklenjeno, naj imajo tečaji enotno vsebino, sestanki naj bodo po svoji zunanji obliki preprosti, po vsebini predavanj pa sistematični in povsod enaki. Ustanovi naj se Zvezina knjižnica, ki naj obsega le znanstvena družboslovna in vzgojeslovna dela svetovne vrednosti.

Kako je odsek izvršil nalogo?

III. tečaja pri Sv. Luciji se je udeležilo nad 100 prijavljenih, poslušalcev pa je bilo do 30. Od šestih predavateljev so trije odpovedali. Predavanja so bila enotna, glavni problem tečaja je bil: Vzgoja in socialno gospodarske razmere v zgodovinski in današnji dobi. V razpravah se je poudarjalo, da je vzgoja (rodbinska, šolska ali družabna) vedno v tesni zvezi s sodobnim načinom produkcije in konsumoma. Za letošnji tečaj se je želelo, naj bi se obravnavala snov iz krožkov. Tečaj je žal prepovedan.

Delo v krožkih je napredovalo po svoji organiziranosti, po vsebini predavanj, najbolj pa po dejstvu, da je njih pomembnost zbudila zanimanje med nami. Nismo pa napredovali po številu predavanj. K organizaciji sestankov je mnogo pripomoglo, da so društva izvolila zastopnika, ki naj ustanavlja, išče voditelje in skrbi za redna predavanja. Kako naj se to dela, je bilo pojasnjeno začetkom leta.

Predavanja so bila po vsebini povsod ista: družboslovna. Odsek je oskrbel vodjem Krekovo knjigo, iz katere se je črpalo ali kar čitalo. Skoro vsi krožki so obravnavali o človeku kot druž. bitju, o družnosti, o družbi, o pravu, pravičnosti in zakonih, o človeških pravicah, o lastninskem pravu itd.

Delovalo je 13 krožkov, bilo je 44 predavanj, ki se jih je udeležilo 539 članov, poprečno vsakega predavanja 12 članov. (Pri p. ure d.: Številke niso točne, ker se je vršilo nekaj predavanj brez vednosti odseka.)

Slika posameznih krožkov je sledeča:

Po mesecih se predavanja razdele: oktobra 1, no-

vembra 2, decembra 3, januarja 11, februarja 9, marca 12, aprila 2, maja 2, junija 1, julija 1.

Samoizobraževalno delo ne sme prenehati pa naj se vrši v kakršnikoli obliki; zanj imamo polno načinov. Če so ovire, se moramo zavedati, da je učiteljeva pot pot trpljenja, ne pa miru in ugodja. Kdor se hoče dvigniti, naj se ne brani trpljenja, ker baš iz njega so se rodile najlepše vrednote. Sestanki naj se nikdar ne opuste radi moralne onemoglosti nas samih. Ko bomo premagali to onemoglost, bo dosežen lep uspeh naše samoizobrazbe, nasprotno nam ne bo dala vpliva na našo voljo. Predavanja se morajo nadaljevati.

Zvezina knjižnica je sicer začela, ni pa še delovala. Letos bo njena naloga važna, ker bo morala včasih nadomestiti predavanja in sestanke.

Kakšno naj bo prihodnje samoizobraževalno delo?

Naši tečaji imajo že svojo tradicijo, svoj smisel in organizacijsko stran.

Samoizobraževalni krožki pa bi se morali ustanoviti tako, da bi se vsak lahko udeleževal predavanj. Kjer še ni vsa Krekova knjiga predelana, naj se nadaljuje z družboslovno vsebino. Kjer pa že poznajo najvažnejša poglavja iz družboslovja, naj bodo preučevali udeleženci sestankov idealistično smer nove italijanske pedagogike, zato da jo bodo spoznali in si prisvojili iz nje vse ono, kar jih bo prenovilo v pedagoškem naziranju; pri tem si pa ohranimo razsočnost in si ustvarimo željo po popolnejšem.

Knjižnica bo morala kupiti več knjig, da bodo na razpolago tudi za zaseben studij.

Če ni članom osebna izobrazba neutešljiva notranja nujnost, naj jim bo vsaj dolžnost. Vse naše življenje, dogodki, izobraževanje naj nam ustvari, jasno duševnost z jekleno voljo.

Poročevalec, ki je nadomeščal bolnega voditelja izobraževalnega dela, dostavlja, da se samoizobraževalni odsek razširi v toliko, da bo v njem po en zastopnik iz vsakega društva. Vsak ima potem pregled okrožnih samoizobraževalnih poverjenikov.

Društveni odbori naj sestavijo do 10. oktobra imenik vseh sposobnih delavcev za uspešno samoizobraževalno delo.

K poročilu se oglasi t. Furlan: Važen del učiteljeve samoizobrazbe zavzema tudi kmetijski tečaj. Nujno je potrebna strokovna izobrazba kmetovalcev in to jim more dati le učitelj, pa ima sam premalo znanja v kmetijstvu, če se ni učil kot autodidakt. Zato naj se že spet priključijo v življenje kmetijski tečaji. Naj se Zveza ukvarja s tem vprašanjem in naj skuša dobiti denarna sredstva pri zadrukah in denarnih ustanovah, da se stvar realizira. Če bo dovolj volje, bo tudi uspeh.

Predsednik: Dajem na glasovanje predlog, naj se osnujejo kmetijski tečaji za učitelje in gospodinski tečaji za učiteljice. (Sprejeto.)

Delovna šola

(Nadaljevanje.)

Šolsko leto prične jeseni s pripravljanjem šole za zimsko sezono. Kot teme imamo tu sledeče: 1. Čiščenje tal (pobaranje ali polnjenje); zakaj se ne smejo umiti z vročo vodo; salmijak, zadelanje razpok; priprava zmazke (Kitt), mizarski klej (tvornica, trgovina), lak in lakiranje (zakaj se je pri tem izogibati zračenju); parketna tla — kemija odstranjevanja madežev; maščobe, kislata ilovica, hlapnost bencina, alkalijske in kisline, kemija čiščenja parketnih tal —

alkalijske, pomen peska, klorovo apno, solna kislina, masti; «stroji» — ščetka, stroj za čiščenje tepihov (katero človeško delo opravlja?), izprašilec (Staubsauger) in njegovo delo; 2. umivanje okenskih stekel — kredna voda, poskusi s kredno in pripovedovanje o njej; 3. posoda — kreda, oksalna kislina, poskus odkrivanja, s čemer se mehka posoda pokvari; bakrena posoda — oksidiranje bakra (železna rja), kaj se ne sme v njej pripravljati (kisline), lotanje — cin, železo, nikel, (zakaj se ne sme lotati s svincem), metode in higijena lotanja; zakaj se ba-

krena posoda čisti s kisljinami in s sodo izplahnuje. Okamenenec v samovarju. Posoda iz litega železa in lito železo, emajl in higijenični nasveti; kaj je pločevina in kako se postopa z zacinjenimi rečmi? Ilovica in glazura, zlet v lončarnico, čiščenje in umivanje lončene posode in kaj naj se v njej shranjuje; kako je postopati z leseno opravo; čiščenje noža in vilic (učinek peska in pepela; pesak in pepel); brusenje, brusilni kamen, brusni stroj; tehničnica in uporaba; 4. oprava; lak (zakaj je škodljiv, učinek spirita) in politura, špirit, terpentinovo olje, smola, firnis, masiks, poškopljeno črno lesa, barvanje, lakiranje in poliranje mobilije (delavnica, tvornica, trgovina mobilije).

Nsem imenoval teh tem, da bi učitelj ubil otroke z znanjem in pojasnil. Znanje mora biti »naravna posledica« dela in pojasnil ob slučajnih prilikah. Konkretno si predstavljam tako. Nastane vprašanje notranjega izboljšanja šole, sledi razdelitev dela (če bi hoteli vsi vse napraviti, ne bi ničesar naredili — to vendar ve vsak organizator), in učitelj naj se radi tega ne žalosti v srcu, da ne morejo vsi enako napraviti. Skupen kulturni nivo nastane gotovo. Razdelitev dela je z ozirom na kompliciranost dela nujno potrebna. Prekorači sile otroka, a kar je za enega otroka nemogoče, to je mogoče za več njih.

Ni tudi nikakega »sestavljene« dela, ki ne bi bilo odraslim mogoče, pa kaj bi lahko sklepali iz tega? Če ne bi bilo delo sestavljeno, bi tudi ne bilo zmogoče organizirati delovne skupnosti in torej tudi ne delovne šole. Otroci razdele kolektivno delo in si preskrbe potrebni material (skupno z malimi.) Eni čistijo tla, drugi umivajo okna, se uče higijene, spoznavajo tehniko in kemijo snage in se seznanijo z rečmi kakor maščobe, alkalije, kisline, zemlje, pesek, prah, kreda, apnenec, solna kislina, glina, mazka in mastiks, bencin, spiritalne vrste, lak in lim. Drugi se uče higijene, tehnike in kemije posodja, pa tudi reči kakor kovine in njih oksidiranje, baker, cin, železo, svinec, lito železo, jeklo, emajl,

pločevina, pocinjenje, kisline, kreda, soda, pesek in glina. Tretji lakirajo, polirajo in barvajo, procesi, ki so zelo zamotani, toda saj imamo vendar, kakor kako mravljišče, množino rok.

Prepričan sem, da se pri nas delo in znanje izmenja nazadnje čisto naravnim potom, in da bo v tem pogledu prišlo med otroci do nekakega »izenačenja«. Četrty ciklus del velja končno okrašenju šole: na stenah se pritrdijo listje, slike in risbe, ob stenah se raztezajo police z deli otrok in zbirke, vrata in okna so okrašena s plakati in cveticami. Dobro je, v zvezi s pripravljanjem uvesti uporabo zavrženih materialij. Te se spravijo v posebne zaboje, ki imajo oddelke, in iz njih delajo otroci različne reči (vlake, tramvaje, avtomobile, mobiljo, punčke, scenarije iz škatlic, papirne izdelke, deščice, palčice, živali iz plutovine, žveplenke itd.) za svoje igre in za okrašanje šole. Misel je ta: »Kako se iz nečesa zavrženega napravi nekaj koristnega in lepega? Vsak otrok to nagonsko čuti in njegova priljubljena beseda je vedno: »Ne zavreči, to lahko še rabimo.« Otroci se bodo sami nekaj izmislili, kako se kaj uporabi, in ni treba, da o tem nestrpno skrbimo. Vzgojitelj naj spodbuja najpogostejše tako le: »Poskusi sam, izmisli se sam kaj, saj si zmožen; otroci, pomagajte mu!« (pri otrocih z manjšo inicijativo).

Zamudil sem se tako obširno pri elementarnih delih, umljivo je pa samo ob sebi, da uredba stanovanja, če hočemo videti v tem kaj drugega kot vsakdanje brisanje okrog s čunjo, zahteva tekom leta prav toliko časa kakor pri vsaki skrbni gospodinjici. Toda gospodinja, ki mora hraniti pet otrok, ima poleg stanovanja še celo vrsto poslov (pri nas oskrbuje »drugi oddelek« vse ostale oddelke). Gospodinja bo vedno našla še kako delo, in treba je biti »učitelj«, to je na nepraktičnejši človek na svetu, da se bojimo, češ, otrok bi lahko ostal brez dela. Kakor bi res mogli biti v naši ogromni družini od 150—200 oseb brez zaposlenja! (Dalje.)

Temu treba se privadit' . . .

Temu treba se privadit', dasi sprva težko gre. Valja da se priučimo na neke metode, šikanacije, zafkavanje, zabadanje; treba da se več jednom sprijateljimo sa nekim novodobnim službenim i polusužbenim, a i sasma privatnim merama svake ruke, u rukavicama i bez rukavica, što ih ima čast naše učiteljstvo gledati, slušati, snašati strpljivo ili nestrpljivo, drage ili zle volje. Pa napokom i sama Narav nas nuka i sili da budemo strpljivi, neosetljivi, indiferentni, ledeni. Molim vas, ja se divno sunčah jučer, a moradoh naglo ostaviti sunčanje zbog nagle kiše. Prekjučer, za lepa, sunčana, topla dana, bolje rečeno, sata i časa, otidoh da se prošetam, bez kišobrana dašto, ali se vratih kući sav prokisao (mokar) kao kokoš što pala u lokvu. Pazienza!? Rassegnazione!? Razljutilo me to sve, al' napokom rekoh: Me ne fischio! A sutra ću reći: Me ne frego le mani!

Temu treba se privadit'!

Pa napokom jeste moderno, a kažu i vrlo zdravo, »tuširat« se najpre hladnom, a onda mlakom, pa napokom toplom vodom; pardon, obratno.

Ali je u naravi i taj slučaj, da su ptici morala narasti krila da može leteti u svoju životnu egzistenciju, dočim su nekim životinjama otpala uda radi neuporabe. Treba dakle se prilagoditi — novom prilakama i neprilikama, pa i najnovijim susedima, ljudima, moškoga i ženskoga spola.

Primaj i nepoćudne gostove, pa bilo to i navečer, vesela lica. Budi napram njima — gostoljubiv i uslužan; budi potpun Europejac. Pokaži im dobre volje sve svoje odaje (sobe), otvori im nasmehnuto ormare, ormarice, i sve prostorije, profumirane i neprofumirane. Ako ti što uzeše za uspomenu, ti im svojevolutno ponudi i drugi koji dar. Ne pitaj da ti se — danovi i darovano povрати. Priuči se primati i davati hladnokrvno. — Dapače glumi, ako ti je moguće, te načini »buon viso al cattivo tempo«.

Al ipak da si malko oprezan. Nije pravo da ti neko čita i tvoja — ljubavna pisma. Ljubav je tajnstvena, pa znadem, da bi te nerviralo, kad bi se neko smejao čitajući tvoja, »zarobljena« pismaca puna ljubavi, očitovanja. Ako pišeš pismo, pazi zaboga, da ne rabiš točkice... jer pod tim točkicama nešto se sakriva, nešto, insoma, što ti sam ne znaš. Jer, ne zaboravi, tuđe oko ima povećalo — za kratkovidne. — Komad kruha u tuđoj ruci uvek je velik. Nastoj da ti to tuđe oko gleda komad kruha u umanjenoj veličini i težini, barem u naravnoj dimenziji. Budi oprezan i lukav kao zmija u raju zemaljskom. Opreznost je na svome mestu i u — današnje doba, pa i u najkulturnijoj zemlji.

Ja sam, na primer, bio neoprezan, što sam izdao učeniku svedodžbu otag pet godina pisanu dobrim crnilom. Dodje svedodžba u sroge ruke. Bijah pozvan na odgovornost. Vi napisaste ovu svedodžbu na ranije pred mesec dana; a kako to mogoste kad

nijeste u službi. Nisam! Jeste! Molim: crnilo to odaje. Crno je i svetlo; a da bila napisana svedodžba pred pet godina, crnilo i pismo bi problemilo. Ali poštena moga i duše mi, svedodžbu napisah u doba moje aktivne službe. Ali znate, tada smo imali dobro crnilo. Prokleta Austrija i sada me proganja još i iz groba! Budite dakle oprezni, imajte dobro i slabo crnilo, pa ga rabite prema uvidjanosti »upoštevajoči vse okolnosti«.

Novi ljudi, a mi smo ovde stari i u staroj zemlji. Ali i ta zemlja mora da poprimi drugi oblik. Sadašnje svakodnevne k'se več na tem rade. Mi smo jednom, u ono staro pogansko doba, polazili na svoje skupštine slobodno, bezobzirno, da su čak nekoji učitelji zaboravili odložiti koseri' iz pojasu, polazeći na skupštinu. A sada u tej vrime godišća, u ovo moderno doba, tako daleko se zaboraviti te nositi koseri', ne bi bilo ni uputno, ni svrsi shodno, a ni

elegantno. Ja ti velim, brajne, polazeći na skupštinu ne zaboravi doma ostaviti i koseri', pa i isti periš. Ako ti valja kamo ići za par dana, ne zmi sobom britve. Ići ćeš inače u »buturnicu«. U dan skupštine ne kupi ništa ostra, ništa »rezava« ni šiljasta, jer si u pog'belji za svojo i tuđu slobodu.

Oprezno! Znaj, da će ti se oružje tražiti i u lisnici, u novčarci, po svim džepovima; tražiti će ti oružje i u džepićima gde mu nema prostora. Kada polaziš na skupštine idi »vogelfrei«; a dobro ćeš učiniti ako uzmeš sobom, i u letno doba, kabanicu, a možda i ponjovu, da se ne prehladiš gde na tvrdu ležaju rezervirane »sobe«.

Budi svedjer pripravan da sodeluješ na svim točkama programa i dnevnog reda, pa i na zadnju točku — eventualija.

Temu treba se privadit'... i — pripravit'.

Naš pevski zbor

Zvezin pevski zbor je imel ve'dnevno vežbanje, združeno z glasbeno teorijo (metodika pevskega pouka, nauk o oblikoslovju, teorija petja in dirigiranja, praktično izobraževanje glasu, zgodovina petja i. dr.).

Vaj se je udeležilo nad 40 pevcev in pevk, med katerimi je bilo nekaj novih. Pogrešali smo več dosedanjih članic, ki niso bile vse nujno zadržane. Nekateri so svojo odsotnost opravičili.

Po vežbanju v jeseni 1. 1923. (za pevsko turnejo zbora v Benetke in Bolonjo) nismo imeli več tako izdatnih zborovih vaj, kakor so bile sedanje. Jedro članstva je sicer še vedno isto, vendar je zbor moral nadomestiti marsikaterega pevca in pevko, ki ga je izgubil v teku časa, navačno po sili razmer. Zato je bilo skrajno potrebno, da se spet ojači z izvežbanjem novih moči, z razširjenjem repertoarja in pa da se teoretično dvigne.

To se je zboru posrečilo. Vežbanje je sicer preostalo teoretični del, ker se je zbor pripravljaj za koncert v Gorici, in je moralo marsikaj odpasti, kar je bilo prvotno določeno, da se predela; dosegli pa so se uspehi, ki jih nismo mogli doseči niti pred tako resnim podjetjem, kakršno je bila turnea v jeseni 1923: odstranil se je diletantizem, ki ga je mogel odstraniti le združen teoretični in praktični studij. Vse delo je izvedlo, če izvezamemo g. Severja, ki je šel zboru s svojim znanjem vsestransko na roko, učiteljstvo samo, posebno še tca Frida Šček in t. Grbec, za kar jim gre iskrena hvala.

Udeleženci zborovih vaj so povečini vzeli stvar resno. Dasi je bilo vežbanje naporno, ker je trajalo vsak dan nad sedem ur, vendar ni mogoče brez omembe mimo nezadostnega smisla nekaterih za skupno delo. Nikjer se tako ne tratijo energije kot pri zborovem petju, če ni vsakdo točno na svojem mestu. Popolnost zbora je odvisna od njegove enotnosti, od enotnosti v znanju in izvajanju. Vsaka zamuda pri vežbanju se maščuje pri nastopih. To je imel vsakdo priliko spoznati. Vzlic temu niso imeli vsi udeleženci dovolj čuta za svojo dolžnost ter so si jemali privilegije, ki so povzročali nered, ki so zadevali vesne, posebno še pevovodjo ter so škodovali stvari. Pojav ni nov in ga je treba bičati; je stara rak-rana zbora in ne kaže najlepših lastnosti prizadetih. Dokler ne bo ta rana ozdravljena, tudi zbor ne bo tako dovršen, kakor bi lahko bil vsled svojih velikih zmožnosti.

Hvalevredno je, da je zbor priredil ob priliki svojih vaj tri koncerte. Prvi je bil v Solkanu 6. t. m.,

drugi v Gorici 12. t. m. in tretji v Dornbergu 13. S tem je zbor spet enkrat razdelil med ljudstvo od svojega bogastva, obenem pa je pridobil izdatnih sredstev v pokritje svojih stroškov. Vsi trije koncerti pomenjajo častne dogočke v zgodovini zbora in so v ponos učiteljstvu. Šijajen je bil posebno nastop v Gorici, kjer je članstvo pazilo na skrajno discipliniranost. V Dornbergu je izvajanju škodoval oder, ki je imel za zbornu petje poleg drugih napak tudi to, da so bili pevci v somraku, če ne že v temi. Vendar se je peko lepo ter se občinstvo ni moglo ločiti od zbora.

Udeležba je bila pri vseh treh koncertih izdatna, posebno v Dornbergu. V Gorici je zbor upravičeno pričakoval večjo udeležbo; morda pa je bil tudi delavnik kriv, da se ni dvorana napolnila, saj je zborov odbor skrbel, da se je povsod postavila ljudska vstopnina.

* * *

Končno še nekaj besed radi ovir, ki jih je imel zbor ta krat od čisto nepričakovane strani.

Zvezin zbor je neločljivo združen s svojim dirigentom S. Kumarjem. Brez Kumarija, ki ga vidi od prvega začetka, bi zbora ne bilo. Kumar je pri tem zboru, ki ga je s svojo ustvarjalno silo zamislil in osnoval, prvič pokazal svojo genijalnost kot dirigent. Nč čudnega, če visi tudi danes še s srcem na njem, če ga hoče ohraniti in spopolniti. Delal je to skozi štiri leta, ne da bi štedil svoje moči in svoje zdravje, delal je to s strastjo, ki je lašna velikim umetnikom. V Zvezin zbor je založil toliko svojega dela in žrtev, da bi bil greh, če bi to delo razpadlo brez koristi in brez sadu. Zbor pomenja za razvoj našega glasbenega življenja toliko, da bi zaslužil vso podporo javnosti edno kot kulturna ustanova, radi svojih visokih umetnostnih stremljenj, radi svojega iskanja lepote. Vkljub temu ni S. Kumar dobil petdnevnega dopusta, da bi se v miru in brez skrbi predal svojemu težaškemu delu. Uredil je svoje posle v dobri veri, da prične običajno delo še le sredi septembra. Dobil pa je poziv, naj nastopi službo že prej, ko se je zborovo vežbanje že pričelo, z motivacijo, da mora pričeti pouk, ker bi se starši in otroci jezili itd.

S. Kumar ni mogel zbora pustiti. Če bi ga pustil, bi pomenjalo to zborovo smrt, zakaj veliki izdatki so se že bili napravili in drugič jih ne bi več zmogli. Lahko bi Kumar prosil dopusta radi svojega zdravja, zaka jvadil je bolan, saj je zahajal k vežbanju iz postelje. Ni pa prošil, ker je bil prepričan, da se mu ne bi verjelo. Tvegaj je in je ostal, v neprestanem nemiru sredi svojega dela.

Tudi če pustimo zbor ob strani, ostaja vendar vprašanje, ali je res tako velikega pomena onih pet dni, za katere se je prosil dopust? Od dirigenta Kumarja dobiva zbor komaj drobtinice, trikrat ali štirikrat letno po par dni, one redke ure, ko je Kumar prost. Kaj bi bilo tako usodnega, če bi klavirskega učitelja nekaterikrat nadomestil kdo drugi?

Pa taka vprašanja so odveč. Ni prvič v naši kul-

turni zgočovini, da so se kulturni delavci potiskali ob steno. Drugod se genijalnim ljudem pomaga kvišku, pri nas jih skušamo ugonobiti. Žalostno poglavje, zato ga ne kaže ponavljati. Genialnost Kumarjeva je tolikšna, da ne bo propadla. Kvečjemu je mogoče oropati slovensko glasbo tega velikega daru ter ga pregnati v tujino, ki bi imela zanj hvaležnejšega kruha.

J. P.

O sestavljenih besedah

(Nadaljevanje).

Samostalniške spojenke s predlogi.

Predlogi se vežejo z vsemi skloni izvzemši z imenovalnikom. Če nastane s predlogom spojenka, izgubi predlog svoj vpliv nad samostalnikom, s katerim je zvezan.

Če stoji predlog pred kako besedo, ostane njen pomen neizpremenjen, če se pa predlog z besedo spoji, dobi spojenka drugačen pomen.

Predlog izraža krajevne, časovne, načinovne in vzročne razmere med dvema predmetoma ali med dejavnostjo in predmetom (hiša za gozdom, stojim na skali, dogodek za Napoleona, živimo po vojni, delaš brez glave, shujšal je radi bolezn).

Spojenka s predlogom ne more izražati krajevnosti, časovnosti, načina in vzročnosti, stopnje ali protivnosti samega predmeta, to pomeni, da ni ena beseda (spojenka) ne more imenovati predmeta in sočasno še izražati razmerja do predmeta. To razmerje se mora izražati ali s prilastkom ali pa s predlogom in samostalnikom v odnosnem sklonu.

Vzemimo za primer govornika in predgovornika. Njiju dejanje se nič ne razlikuje: oba govorita; samo da govori drugi prej, prvi pa pozneje. Spojenka predgovornik izraža časovno razmerje z govornikom, česar bi ne smela. Če primerjamo z njima zagovornika, je njegov pomen drugačen. Tudi zagovornik govori, a namen njegovega govorjenja je natančno opredeljen: zagovarja! Medtem ko je nastala spojenka predgovornik iz predloga pred in samostojnega samostalnika govornik (kar je napačno), se je spojenka zagovornik obvarovala iz glagolske, oziroma samostalniške spojenke: zagovoriti, zagovor, zagovoren, zagovornik. Ravnanje se moramo po sledečem pravilu: Za isto dejanje ne smem imenovati delujočega predmeta zdaj s prosto besedo zdaj s spojenko. Prvega govornika ločim od drugega le s prilastkom: prvi govornik, prejšnji govornik, kot je drugi govornik, poznejši govornik, naslednji govornik. Ne: Moj predgovornik se je izrazil tako in tako, ampak: Prejšnji govornik se je izrazil.

Podobnih napačnih spojenk, ki so nastale vse po zgledu tujih jezikov, imamo mnogo, posebno s predlogi nad, pod, pred in proti. Teh ne bomo negovali kot cvetke iz tujih logov, ampak jih moramo izruti kot škodljiv plevel, ker se upirajo najpreprostejši logičnosti in so zato nasprotni slovničnim pravilom. Breznikova slovnica brez doslednosti nekatere izmed teh zameta, nekatere pa dopušča z obupnim pravilom, da so nastale po zgledu tujih jezikov. Ali so vse dopustne ali pa moramo vse zavreči! Na svoji grdoti ne izgube prav nič, če imenujejo še večjega dostojanstvenika.

Naj naštejemo nekaj najnavadnejših in jim dostavim popravek.

F. Napačne spojenke s predlogom nad.

Namesto napačnih spojenk s predlogom nad mora-

mo tvoriti sestavljenke s prilastkom višji ali veliki ali prvi.

S pridevnikom višji tedaj, če pomeni kako osebo, ki je višja od drugih in je nad njimi: nadsvetnik, naddavkar, nadpriglednik, nadgozdar, nadporočnik, so po svoji stopnji višji od svetnika, davkarja, priglednika, gozdarja, poročnika, zato jih moramo imenovati višji svetnik, višji davkar, višji priglednik, višji gozdar, višji poročnik.

S pridevnikom veliki pa tedaj, če znači moč ali veličino ali velikost predmeta: nadškof, nadvojvoda, nadvojvodinja, nadvojvodina, nadškofija so mogočnejši kot škof, vojvoda, vojvodinja, vojvodina, škofija, zato jih bomo imenovali veliki škof, veliki vojvoda, velika vojvodinja, velika vojvodina, velika škofija. Saj imamo velikega kneza, veliko kneginjo, veliko kneževino in velikega hlapca, velikega dvornika ali višjega dvornika ali prvega dvornika, velikega ali prvega točaja.

Knez nadškof se mora imenovati ali veliki knez in škof ali pa knez in veliki škof. Knez nadškofija pa poknežena velika škofija ali pa velika poknežena škofija.

Nadučitelj bi se morali imenovati višji učitelji, kakršnih pa po mojem pojmovanju ni. Ljudskošolski učitelji so si po svoji stopnji vsi enaki. Imamo pa meščanske učitelje, srednješolske učitelje in visokošolske učitelje. Kakor ni nadprofesorjev, tako ni nadučiteljev. Imamo pa šolske voditelje in šolske zaupnike, ki jih lahko imenujemo tudi s samostalniškim prilastkom: učitelj voditelj, učitelj zaupnik.

Nobene razlike ni med urami in nadurami. Oboje so enako dolge. Če pa kdo opravlja svojo službo več ur, kot jih je predpisanih, so to nadštevilne ure, še boljše pa dodatne ure.

Nemogoči spojenki sta nadleht in podleht — nadlehti, podlehti. Naši zgornji udje se imenujejo leht, lehti. Zgornjega dela lehti pa ne smemo imenovati nadleht in spodnjega ne podleht. Smemo pa tvoriti spojenko s predlogom in neločljivim samostalnikom — lehtje; torej nadlehtje in podlehtje, kot imamo zapestje (in ne zapest), ogrode (in ne ogród), nadstropje (in ne nadstrop), prav tako zatlje (in ne zatlínik).

Nadprodukcija se mora imenovati preprodukcija, še boljše obilna produkcija ali preobilna produkcija; obilno, preobilno proizvajanje.

2. Napačne spojenke s predlogom pod.

Namesto napačnih spojenk s predlogom pod moramo tvoriti sestavljenke s prilastkom nižji, podrejeni ali pa nam mora rabiti kak drugi pravilni izraz ali moramo pojem kako drugače opisati.

S prilastkom **podrejeni** se tvori sestavljenka tedaj, če znači del večje celote in nimamo za ta del posebe besede: podvrsta, podrazred, pododdelek, odbor, pododsek se morajo imenovati podrejena vrs'a, podrejeni razred, podrejeni oddelek, podrejeni odbor, podrejeni odsek.

S prilastkom **nižji** pa se imenujejo one osebe, ki so nižje stopnje od onih, ki jih imenujemo s prosto besedo: podpolkovnik, podporočnik je nižji polkov-

nik, nižji poročnik. Podprefekt je nižji prefekt, nižja prefektura; še lepši bi bil naziv okrožni prefekt in za podprefekturo okrožna prefektura.

Včasih imamo namestnike, ki voditelja namestujejo in jih moramo zato tudi tako imenovati: podnačelnik, podstarosta, podpredsednik je načelnikov namestnik, tajnikov namestnik, blagajnikov namestnik.

Podkomisar, podtajnik, podblagajnik je ali nižji komisar, nižji tajnik, nižji blagajnik ali pa komisarjev namestnik, tajnikov namestnik, blagajnikov namestnik.

Poduradnik, podčastnik je nižji uradnik ali uradnik nižje stopnje, oz. nižji častnik ali častnik nižje stopnje.

Podzdravnikov, podgozdarjev in podučiteljev menda ni več; to so kaki zdravniški in gozdarski pripravniki. Kdor je nameščen na kaki šoli, je že učitelj; če je brez učiteljske usposobljenosti je pač učitelj za silo.

Podžupana bi lahko imenovali županovega namestnika ali nižjega župana ali tudi malega župana.

Najlepši naziv pa bi bil občinski starosta. Tako bi ločili občinske starešine in občinske staroste.

3 Napačne spojenke s predlogom pred.

Namesto napačnih spojenk s predlogom pred moramo tvoriti sestavljenske s prilastkom prednji, poprednji, prvi, začetni, osnovni, prejšnji, naprejšnji, predhodni ali pa nam mora rabiti predlog s samostalnikom v odnosnem sklonu. Mnogokrat tvorimo spojenke po nepotrebnem, ker mi zaznamenuje prsta beseda isto kar napačna spojenka.

Tako moramo govoriti namesto predsoba, predželodec, predrek, predstraža, predčete le prednja soba, prednji želodec, prednji rek ali prorek, prednja straža, prednje čete, kot imamo zadnjo stražo in zadnje čete, bočno stražo in bočne čete.

Namesto predtelovadec, preddelevec, predboritelj naj se glasi prvi telovadec, prvi boritelj ali prvi borec (in ne prvoboritelj, ker je boritelj ločljivi samostalnik).

Svetopisemska predpoda je pač podoba. Če je bil na pr Izak Kristusova predpoda, kdo pa je bil Kristusova podoba?

Feljton

Stano Kosovel: LORD BYRON

(Nadaljevanje.)

VI.

Zelo važen datum nastopi v Byronovem življenju z letom 1818. Pesnik se na jesen tega leta seznani z grofico Terezijo Guiccoli, osemnaletno damo, omoženo s šestdesetletnim starcem, grofom Guiccolijem, kateremu sta umrli prej že dve ženi. Prvo srečanje gre mimo pesnika brez vidnih posledic; šele ponovno svidenje na spomlad l. 1819. postane mejnik v njegovem življenju in napravi konec Byronovi poligamiji.

To znanje je posebno važno z ozirom na veliko dobo pesnikovo ustvarjanja, ki se je sedaj približevala. Byron je začel pisati svoje največje in najtehtnejše delo, »Don Juan«. Prvi spev je nastal v jeseni l. 1818., drugi mu je sledil čez nekaj mesecev. V polovici junija 1819. sta izšla oba speva v knjigi. »Don Juan« je spravil na noge vso angleško javnost, ki se je zopet razcepila na dve krili. Prvi tabor je bil za Byrona; v njegovih vrstah je uživala pesnitev neomejen ugled. Na nasprotni strani pa je izžvalo delo samo novo ogorčenje proti pesniku. Njegovi nasprotniki so namreč videli v epu samo lasciven produkt. Oba tabora, oni za Byrona in oni proti njemu, pa sta se strinjala v sodbi, da je »Don Juan« umotvor posebne vrste. Goethe ga je ocenil kot »brezmejno genijalno delo«.

Ko je »Don Juan« prišel pred oči pesnikovim prijateljem, so se tudi njihova mnenja delila. Nekateri so menili, da je treba pesnitev mestoma popraviti. Bali so se namreč oblakov, ki bi jih utegnili zbrati nevihta nad Byronovo glavo. Pesnik pa je bil s seboj čisto na jasnem. Poznal je vrednost stvaritve in se je nasvetovanim krajsavam uprl. Dejal je prijateljem: »Poslušal bi vaše ugovore, če bi trdili, da je »Don Juan« slab v pesniškem oziru; na moralo pa se ni hotel ozirati. Bil je prepričan, da je baš to delo najbolj moralno od vsega, kar je napisal dotlej in je zavračal očitke z zagovorom, da je nelepa slika opisanih postav krivda junakov samih, ne pa krivda pesnika.

Grofica Guiccoli, morna, sentimentalna Italijanka je medtem Byrona popolnoma priklenila nase. Vzljubila ga je z idealnim žarom in to ga je ogrevalo.

Do poznanstva z njim je živela enolično in površno življenje kakor vse dame iz tedanjih aristokratskih krogov. Posečala jez abave, plese in se udeleževala družabnih prireditev. Pod Byronovim vplivom se je njeno življenje docela predrugačilo. Začela je čitati knjige, gojiti glasbo, posvečati se gospodinstvu. Družbo je polagoma popolnoma zapustila. Imela je plemenit namen postati Byronu vodnica in muza, očistiti pesnika vsega nizkotnega in neplemenitega, ker je bila uverjena, da je njegov duh rojen za nekaj višjega. Njene zveze z Byronom nimajo na sebi nič vsakdanjega in banalnega. Grofica sama je motrila svoje razmerje do poeta z vidika čistega idealizma. Gre ji priznanje, da je obvarovala Byrona propasti. Postala mu je angeli, kateremu se je »otrok Byron« brez strahu zaupal.

Pesnik se je v tem ugodnem ozračju lepo razvijal in se je vnovič poglaval kvišku, topot v nedosežene višave duha. Terezija Guiccoli mu je služila pri oblikovanju novih vrednot kot dovršen obrazec ženske. Adah v »Kajnu« in Myrrha v »Sardanapalu« ni nihče drugi nego ona. V nji je Byron resnično našel ideal, katerega je iskal vse življenje: ideal ženske, ki lahko navdahne pesnika za plemenita dejanja.

Poznanstvo in ljubezen z Byronom pa je poplajala grofica Guiccoli s težko žrtvijo, katero je razumela sama. Doprinesla jo je rade volje, v zavesti, da je ljubezen vredna celega človeka. Grof Guiccoli je trpel pesnika sprva rad v svoji družbi in ni ugovarjal proti njegovi navzočnosti v najneposrednejši bližini svoje žene. A kmalu je prišlo med njim, Terezijo in Byronom do ječih sporov. Skrito sovražstvo, ki je že dolgo telo v starčevi ohlajajoči se duši, se je razpalilo in planilo na dan z velikim srdom. Kriza je postala akutna spomladi l. 1820., ko jez ahteval grof od svoje žene odslovičev Byrona. Pesnik, ki je bil svoje stvari manj siuren kakor grofica, je svetoval dami, naj se pokori zahtevi svojega moža. Terezija pa je ravnala drugače; poslušala je svoje srce. Odločila se je zoper svojega druga in za Byrona. Javnost, ki je dobro vedela za razmerje med njo in pesnikom, ji je pritrjevala. O grofu pa je bila splošna sodba, da mora biti podlež ali norec; podlež, če je tako dolgo molčal, ko je vendar vsak dan videl, kaj se godi v njegovi hiši, norec, če ni opazil in otipal tega, kar je bilo jasno vsem drugim.

Terezija se je torej ločila od svojega moža, Prese-lla se je k svojemu očetu, grofu Gambi. Tja je prihajal na obiske Byron redno večer za večerom. Grofica je svirala na klavir in pesnik je poslušal Rossinijeve arije in Mozartovo glasbo. Domov se je vračal pozno ponoči z nabitim samokresom, kajti Guiccolijevi maščevalci so mu redno sledili in mu s'regli po življenju.

To je bilo baš v dobi, ko se je začela rušiti Napoleonova oblast. Pritisk svete Alijanse je prisilil narodnostno zavedne italijanske kroge, da so začeli kovati zarotniške načrte in snovati tajne organizacije zoper obstoječi krivični red. Nastala je sekta karbonarjev, med katerimi so bili tudi grofi Gambi. Terezijin dvajsetletni brat je bil navdušen karbonar. Ločena grofica je pripeljala v njegov tabor tudi Byrona, ki se je kmalu sprijaznil s zarotniki. Prevzel je celo poveljstvo nad četo karbonarskih »Amerikancev«, podpiral je upornike z orožjem, ter je ponudil konstitucionalni vladi v Napolju tisoč zlatov kot prispevek v boju zoper omraženo sveto Alijanso in Avstrijo, ki je nečloveško zatirala italijansko misel.

Peerski položaj britanskega plemiča je Byrona ščitil, da mu niso mogle oblasti naravnost do živlega. Zato so mu pa oblastniki nagajali drugače. Nadzorovali so njegovo korespondenco. Ker ga niso smeli zapreti in tudi ne preiskati stanovanja, v katerem je imel zalogo orožja in streliva za vstajo, so se poslužili posebne zvijače. Grofica Guiccoli je morala ob ločitvi od svojega moža obljubiti, da pojde v samostan, če bi kdaj zapustila dom svojega očeta.

Razno

Premeščanja. »La Scuola« piše v svoji 38. številki (31. avg.) med drugim: Natečaji in premestitve predstavljajo — že dve leti — nekaj nerazumljivega, dasi razločljivega: ljudi, ki prihajajo in odhajajo, med tem ko bi morali biti vsi na svojih mestih; izvrševanje zakona, ki se godi v obliki glasne škode in ki dokazuje, da so novi uradi menda obsojeni gibati se v nasprotju z naočitnejšimi bistvenimi potrebami šole.

Kdor ne pozna naših stvari, se škandalizira in ima utis, da uradi nalašč delajo kar je le mogoče, da bi se pokrili z nezaupanjem, in zato, da utrudijo ljudstvo in učiteljstvo; z eno besedo, hočejo zbuditi mnenje, da šola ni prav nič pri srcu tistim, ki pravijo, da so n'e upravitelji, medtem ko zahtevajo učitelji in prijatelji šole, naj bi se razvila med ljudstvom vestnost v šolskih stvareh, če naj ima šola podporo v javnem mnenju, v njenih organih in rodbinah. —

Kdo ve, kaj bi rekla »La Scuola«, če bi videla, kako je šele pri nas? Pri nas zletamo vse leto sem in tja, pa se nič ne škandaliziramo. Moderna šolska uprava mora biti prožna, če naj bo na višku napredka. Zakoni zahtevajo včasih tudi nemogoče stvari in kdo bi jih potem izvrševal?

Nove knjige in publikacije.

Pod naslovom »Prilozi za psihologijo deteta« počela je izlaziti u tromesečnim sveskama prvi takve vrsti časopis.

»Prilozi« će donášati rasprave iz celokupne psihologije deteta, obradjujući naročito primenjeno psihologiju, a to znači, na uzgojnu teoriju i praksu. Revija će ovako podržavati vezu između psiholo-

Da bi pregnale grofico in Byrona, ki je visel na nji, so oblasti odredile izgon grofov Gamba. Ti so morali ostaviti deželo radi političnih rovarstev. Z rodbino vred se je izselila tudi Terezija Guiccoli in za njo je šel Byron.

Naslednja leta je preživel pesnik v Ravenni in Pisi. Podnevi in zvečer je zahajal k Tereziji, njenemu očetu in njenim bratom na obiske in razgovore, ponoči je delal. Že meseca oktobra 1819. je začel tretji spev »Dona Juana«. Iz tega speva sta pozneje nastali dve poglavji, tretji in četrti del pesnitve. Peti spev je nastal v oktobru 1820. Tretji, četrti in peti spev so izšli v knjigi koncem l. 1821. Tu je hotel Byron svoje delo prekiniti — ker se je zdelo grofici Guiccoli slabo in pohujšljivo.

Ob tem času je imel Byron namen voditi svojega junaka po vsej Evropi. Opevati ga je hotel kot udeleženika vseh bitk, obleganj in pustolovščin, konec pa mu je namenil v metežu francoske revolucije. V Italiji ga je nameraval orisati kot kavalirja »servienta«, na Angleškem je imel postati don Juan središče v aferi ločitve nekega zakona, v Nemčiji pa sentimentalni wertherjevec. S tem je hotel pesnik osmešiti vso družbo tedanje Evrope, njene šege in navade. Le ena edina stvar mu ni hotela postati jasna: kakšen konec bi se spodobil za dona Juana. Namenil mu je finale v nesrečnem zakonu ali pa v peklu. Toda navzlic dolgotrajnemu razmišljanju se ni mogel odločiti, kaj je poraznejše in hušje. Špansko izročilo je sicer govorilo za pekel, toda pekel je bil za pesnika samo alegorična predstava za zakonsko življenje. (Dalje.)

gije deteta i pedagogije, te nastojati oko izgradnje naučne pedagogije u našem narodu. — Pored ovoga »Prilozi« će obradjuvati i psihotehničke probleme, pa da se i u nas jednom počme sa ispitivanjem dečijih sposobnosti za razne vrste zanatstva, trgovine, industrije itd. s obzirom na izvor poziva za budući život. Da zainteresuje šire krugove za psihologiju deteta, »Prilozi« će donositi iscrpna uputstva za promatranje i studiju dečijeg duševnog života. Usto donositi će revija rasprave iz opšte psihologije i psihopatologije, u koliko one imaju veze sa psihologijom deteta, te najzad pregled domaće i strane psihološke literature.

Glavni urednik: prof. dr. Bronislav Krstić, Beograd, III. muška gimnazija. Cena: godišnje 90 din; pojedini svezak 30 din. — Za dijake: 60 din.

Dočim ovu našu prvu te vrsti pedagoško-psihološku reviju toplo preporučamo našem znanja i usavršavanja željnom učiteljstvu, ujedno ga želimo podsetiti, da se bavi u školi i van' promatranjem psihe našeg deteta, pošto se školski uspeh učiteljev baš temelji na tom znanju.

ZAHVALA.

Odbor Zvezinega zbora se zahvaljuje »Slov. Čitalnici« v Dornbergu za vso pomoč, da je lahko priredil svoj koncert pod okriljem društva, ter »Ljudski posojilnici« za brezplačno prepustitev dvorane.

Istotako se zahvaljuje tudi Mladinskemu odseku v Solkanu, ker je šlo pevskega zboru na roko za prireditve koncerta.

Brez pomoči krajnih društev bi zbor morda ne mogel nastopiti, ker sta bila oba koncerta sklenjena le nekaj dni predno sta se vršila. Toliko tudi v pojasnilo, zakaj ni pevski zbor sam prevzel aranžmaja.